

"Només vull entrar en el Durruti mític"

Vicente Aranda (Barcelona, 1926) no ha volgut tocar "aspectes massa íntims" de Durruti a 'Libertarias'. Per això, en la pel·lícula no s'explica que el mite anarquista de la guerra civil "troba la seva dona al front d'Aragó i l'envia a casa" sense preàmbuls.

Vicente Aranda té seixanta-nou anys i és un fill de la guerra. Com altres intel·lectuals, com el seu col·laborador, l'escriptor Juan Marsé, Aranda s'ha vist influït per aquell esdeveniment. Ell tenia nou anys al 1936 i des de Barcelona va viure la guerra civil. Malgrat que sempre li ha interessat el tema, fins a *Libertarias*, i com ell mateix reconeix, no havia tractat mai la guerra d'una forma tan directa, incloent-hi *Si te dicen que caí* o *Los jinetes del alba*. *Libertarias* també ha tingut molt de guerra personal per al mateix Vicente Aranda. La pel·lícula té un dels majors pressuposts del cinema espanyol i el cinema ha trigat casi vint anys a dur-la a terme.

—*M'imagino que no deu ser el mateix plasmar en una pel·lícula la guerra civil quan s'ha viscut, com és el seu cas, que parlar-ne mitjançant altres vies.*

—Molta gent té records de la guerra civil, o ha llegit sobre el tema o els l'han explicat. De fet, la guerra civil espanyola és, històricament, la primera guerra gràficament ben documentada. I durant el rodatge t'adonaves que la memòria pot reflotar ben fàcilment. La figuració de la pel·lícula, a Aragó i Barcelona, actuava com si aquesta memòria estigués molt fresca. Jo encara em pregunto per quines vies, que no siguin l'emoció del que ho ha viscut, ha pogut arribar una informació emocional tan fresca.

—*Però, influeix el fet d'haver viscut un mateix la guerra civil?*

—És clar. Amb aquesta pel·lícula reivindico el punt de vista infantil perquè això de basar-se en records que són autèntics i propis té un punt de visió innocent. Podríem dir que *Libertarias* està explicada com si l'alçada del narrador fos inferior a l'alçada dels qui inter-

preten, que era com veia les coses durant la guerra civil. Jo tenia nou anys, era gent que em doblava en alçada i que, contínuament, parlaven d'un món millor i meravellós. Amb nou anys, jo era més escèptic que ells. A casa meva hi havia un llibre on es descrivia París com una comuna on no hi havia diners, la gent

anava al mercat i agafaven el que necessitaven. Jo veia els meus germans grans i pensava, com es poden creure un conte com aquest? El món dels adults era èpic, en contraposició amb el dels nens, més violent, més concret i real.

—*El tema de la guerra civil és un tema molt recurrent en el cinema espanyol. Ha pretès vostè fer-ne la pel·lícula definitiva?*

—No, però malgrat la quantitat de pel·lícules que transcorren durant la guerra civil, fins a *Terra i llibertat* jo crec que tots els acostaments cinematogràfics que hi havia hagut havien estat, no superflus, però sí tangencials. Vaig tenir la impressió que per primera vegada es parlava de la guerra civil i dels problemes més atractius amb *Terra i llibertat*. I per circumstàncies de la vida jo no seré el primer que en parla, sinó el segon, però la guerra civil és una sala immensa on hi ha moltes finestres. Ken Loach n'ha oberta una i jo n'he oberta una altra.

—*Quins aspectes més de la guerra li agradaria tocar?*

—Amb *Libertarias*, m'he aturat al 12 d'octubre del 36. A continuació m'agradaria explicar la defensa de Madrid, un episodi que trobe apassionant. Durruti hi va morir allà el 20 de novembre del 36. Però si expliqués aquesta història no ho faria des del punt de vista de Durruti, sinó del poble de Madrid, que va mostrar davant la pressió militar de Franco una valentia impressionant. Franco, que pensava que quan ocupessin Madrid tindria guanyada la guerra, va trigar tres

"Per circumstàncies de la vida jo no seré el primer que en parla, sinó el segon, però la guerra civil és una sala immensa on hi ha moltes finestres. Ken Loach n'ha oberta una a 'Terra i llibertat' i jo a 'Libertarias' n'he oberta una altra".

anys a entrar a la capital. Va ser tota una epopeia, una epopeia que inclou pàgines tan patètiques com la de les dones que anaven amb la carmanyola perquè aquesta era la intendència que tenien.

—*Ja que ha parlat de Terra i llibertat, a la pel·lícula de Loach, com també passa a la novel·la d'Orwell, Homenatge a Catalunya, hi havia una connexió molt directa amb la realitat actual. A Libertarias, quin parentiu ha volgut trobar amb l'actualitat?*

—Hi ha un element en què coincideixen *Libertarias* i *Terra i llibertat*. Les dues pel·lícules, d'una forma indirecta, et diuen que primer és l'home i després l'ordre, i això és un fet que avui dia continua sent vàlid. Hi ha més coses a *Libertarias* que poden servir en l'actualitat: la reflexió que es fa sobre la utopia; compte amb les revolucions, que encara que siguin lentes o es perdin, són vàlides; per a l'espècie hi ha esperança, per a l'individu, pot ser no. Llavors, hem de ser tan generosos com per treballar per a l'espècie? La pel·lícula diu que sí, encara que vostè es mori, pels que en queden, per aquesta gent, val la pena.

—*L'únic personatge real, referent clar històric de la pel·lícula, Durruti, sempre el treu o amagant el seu rostre o amb ombra. Quines raons tenia per a no donar-li un tractament més natural?*

—Perquè considero que Durruti és un mite i no vull entrar en una altra zona que no sigui la mítica, l'heroica o la històrica. Hi havia una anècdota de Durruti que era summament agraïda per a aquesta pel·lícula, però en canvi donava compte d'aspectes massa íntims de la seva persona en què jo no volia entrar. Es veu que la dona de Durruti també va anar al front d'Aragó

i quan ell va arribar i la va veure, ni la va abraçar ni res, tan sols li va dir: tu què fas ací?, ves-te'n a casa. Posar-hi això representava canviar el tractament, perquè a la pel·lícula quasi ni es veu Durruti. Però tot això respon al mite, com el seu enterrament, jo encara me'n recordo. La Via Laietana era tota una massa de gent informe, era impressionant.

—*Ha estat molt exigent amb l'ambientació de la pel·lícula?*

—Més que exigir-ho jo, m'era exigent pels meus col·laboradors. Jo tinc certa tendència a alliberar-me dels temes del rigor. No m'agraden les cotilles, encara que siguin històriques. I de fet em prenc les meves llibertats. Una pel·lícula és una síntesi i una síntesi no pot ser massa obligada a un rigor històric, perquè si no, no et surt un relat sinó un documental.

—*El repartiment dels papers principals ha degut ser difícil. Com va plantejar l'elecció de les actrius?*

—Quan rodava *La pasión turca* ja vaig pensar en Ana Belén per al paper de Pilar, perquè ella representa per a mi una mica la dona espanyola. A més, el personatge seu té una part molt dura, amb dots de líder, però al mateix temps és la més emocional de totes. I Ana, en realitat, és així. Veurà demà la pel·lícula una altra vegada i tornarà a plorar. La participació de Victoria Abril va ser idea d'Andrés Vicente Gómez. Em va dir que convenia que ella estigués a la pel·lícula i el seu paper de Floren, un personatge que a mi m'atreia molt però que era molt secundari, va començar a adquirir més rellevància a partir d'aquell moment.

Manuel Romo

Vicente Aranda. Amb la pel·lícula *Libertarias* el cineasta català ha volgut fer una reflexió sobre la utopia.